MÜ'MİN

٤٠﴿ سُورَةُ الْمُؤْمِنِ

İşbu Elmü'min sûresi de Mekkîdir, buna sûrei Gafir ve sûrei Tavl dahi denilir. Elmü'min «وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ» diye beyan buyurulduğu üzere Ali fir'avn içinden iyman etmiş olan kahraman zata işarettir ki Sahib يٰسٓ gibi sabikundandır.

Âyetleri - Kûfi ve Şamîde seksen beş, Hıcazîde seksen dört, Basrîde seksen ikidir.

Kelimeleri - Bin yüz doksan dokuzdur.

Harfleri - Dört bin dokuz yüz yetmiştir.

Fasılası - من علق دبر

Bu sûrenin sûrei Zümere bir çok cihetten münasebeti vardır. Evvelâ o, ahvali Kıyamet ve Âhıret ile hıtam bulduğu gibi bu da onunla başlıyacak ve ba'zı tafsılât verecektir. Saniyen alûsî şunu kaydeder:

Tenâsükuddürerde mezkûrdur ki yedi « حامين » in Zümer sûresini velyetmesinin vechi başlarında « تَنْزِيلُ الْكِتَابِ » matla'larının benzeyişidir. Sonra da « حاميم » ler « حم » ve zîkri kitab ile başlamakta müşterek oldukları ve hep Mekkî bulundukları için tertib üzere varid olmuşlardır. Hattâ İbni Abbastan ve Câbir ibni zeydden varid olduğuna göre «Zümmer» in akıbinde sırasıyle nâzil olmuşlardır. Ve « حاميم » lerin fazıleti hakkında bir çok haberler de varid olmuştur. Ezcümle Ebu ubeyd fezailinde İbni Abbastan tahric eylemiştir. Her şey'in bir lübabı vardır, Kur'anın lübabı da « حاميم » lerdir. Yine o, ve Şüabi iymanda Beyhekî ve saire İbni Mes'uddan şunu tahric etmişlerdir: « حاميم » ler Kur'anın dîbasıdır. Ebuşşeyh ve Ebu nüaym ve Deylemi enesten, yine deylemi ve İbni merduye Semüre ibni Cündübden tahric eylemişlerdir

Sh:»4142

« حاميم » ler Cennet Ravzalarından birer ravzadır. İbni nasr ve İbni merduye Enes ibni Malikten şöyle

tahric etmişlerdir, dedi ki: Resuli ekrem sallallahü aleyhi vesellem Hazretlerini işittim diyordu: Allah tealâ bana Seb'i tıvali Tevrat yerine verdi, « الر » dan « طس » lere kadar İncil yerine verdi, « طس » lerle « حاميم » ler arasını Zebur yerine verdi, « حاميم » ler ve mufassallarla da beni tafdıl buyurdu, bunları benden evvel hiç bir Peygamber okumadı. Beyhekı Şüabde Halil mürreden şöyle tahric etmiştir. Resulullah sallallahü aleyhi vesellem buyurdu ki « حاميم » ler yedidir. Cehennemin kapıları da yedidir. « حاميم » lerden her biri gelir, o kapılardan birine durar da: Allahım, bana iyman edip de beni okuyanı bu kapıdan sokma der. Daha Ba'zı hususî rivayetler de vardır: meselâ Tirmizî ve daha ba'zıları Ebu hüreyreden şöyle rivayet etmişlerdir: Resuli ekrem sallallahü aleyhi vesellem buyurdu ki: her kimin « ﴿حٰمٓ﴾ ـ الى ـ ﴿وَاِلَيْهِ الْمَصِيرُ﴾ ﴿وآية الكرسى﴾ » yi sabahleyin okursa akşama kadar onlarla mahfuz olur ve akşamleyin okursa sabaha kadar onlarla mahzuf olur.

﴿١﴾ حٰمٓ ﴿٢﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِۙ ﴿٣﴾ غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِى الطَّوْلِۜ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَۜ اِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٤﴾ مَا يُجَادِلُ فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ اِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِى الْبِلَادِ﴿

﴿٥﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْاَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ ۖ وَهَمَّتْ كُلُّ
اُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَاْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ
فَاَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٦﴾ وَكَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ
عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوٓا اَنَّهُمْ اَصْحَابُ النَّارِ ﴿٧﴾ اَلَّذِينَ يَحْمِلُونَ
الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ
وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا ۚ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا
فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ
﴿٨﴾ رَبَّنَا وَاَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنِ الَّتِى وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ
اٰبَآئِهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ ۚ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۚ ﴿٩﴾
وَقِهِمُ السَّيِّـَٔاتِ ۚ وَمَنْ تَقِ السَّيِّـَٔاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ ۚ وَذٰلِكَ هُوَ
الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۚ ﴿﴾

Meali Şerifi

حٰمٓ 1 İndirilişi bu kitabın Allahdan, o azîz, alîm 2 O günah bağışlayıcı ve tevbe kabul edici ıkabı şiddetli, fadıl sahibi Allahdandır ki ondan başka tapılacak yok, hem onadır dönüm 3 Allahın âyetlerinde ancak nankörlük eden kâfirler mücadele eder. Şimdi onların beldeler içinde dönüp dolaşmaları seni aldatmasın 4 Onlardan evvel Nuhun kavmı arkalarından da Ahzab tekzib etmişlerdi ve her ümmet kendi Resullerini yakalamak kasdinde bulundu ve hakkı batılla gidermek için boşuna mücadele ettiler de ben onları tuttum alıverdim o vakıt nasıl oldu ıkabım? 5 Ve işte o nankörlük eden kâfirlere rabbının kelimesi öyle hakk oldu, onlar nâra yanacaklar 6 Arşı hâmil olanlar ve onun etrafındakiler rablarının hamdiyle tesbih ve ona iyman ederler, ve iyman etmişler için de şöyle bir mağrifet dilerler: ya rabbenâ rahmet ve ılim her şey'e geniş, hemen mağrifet buyur onlara o tevbe edip yoluna uyanlara ve koru onları o cahîm azâbından 7 Ya rabbenâ hem koy onları o kendilerine va'd buyurduğun adin Cennetlerine, atalarından ve zevcelerinden ve zürriyyetlerinden salâhı olanları da, şübhesiz sen o azîz, hakîmsin sen 8 Ve onları fenalıklardan koru sen her kimi fenalıklardan korursan o gün muhakkak onu rahmetinle yarlıgamışındır, işte asıl fevzi azîm de odur

1. « حم » - « الم » gibi muradını Allah bilir, oraya bak!

Gerçi muhkem muhkemat ümmülkitabı sînede

Kim bilir حم den maksudı rahmanım nedir?

رحمن، رحيم، حاميم harflerinden olduğu cihetle o iki isme remz veya kasem olması söylenmiş ve « الرحمن، ن، حم، الر » okunduğu da söylenmiştir. Bundan dolayı olmalıdır ki ba'zıları « حم » in « حواميم » veya « حاميم، حاميمات » ler diye cemi'lenmesini tecviz etmemiş, Sûrelerin teaddüdlerine işaret kasd olunduğu zaman « آل حم » denilmesini tercih eylemişlerdir. Bu

haysiyyetle « حم » sûreleri rahmeti rahmaniyye ve rahîmiyyeden birer nümunedirler. Bununla beraber « حم » harfleri hamdin başı, Muhammed isminin de ortasıdır. Ya Muhammed demek de olabilir. Fakat

çokları Kur'anın veya Sûrenin ismi olmasiyle iktifa etmişlerdir. Bundan dolayı alemiyyet ve te'nis yâhud alemiyyet ve şibhi ucme ile gayrı munsarıf olduğunu da söylemişlerdir.

5. ﴿الْاَحْزَابُ﴾ - «ص» de geçti. 7. ﴿اَلَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ﴾ Arşı hamil olanlar - Arş hakkında «آية الكرسى» ve sûrei A'rafta «ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ» âyetine bak. Hamelei Arş, büyük Meleklerdir ki «elhâkka» da «وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ» Kıyamet günü sekiz oldukları musarrahtır. Ba'zı asarda bu gün dahi sekiz olduğu rivayet edilmiş ise de ba'zıları bu gün dört olup Kıyamet günü diğer dört Melek ile te'yid olunarak sekiz olacaklarına kail olmuşlardır ki Muhyîddini arabî de böyle der.

﴿وَمَنْ حَوْلَهُ﴾ Ve etrafındakiler - «حَآفِّينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ» buyurulduğu üzere Arşın etrafını donatan Melekler ki bunlar çok pek çoktur, adedlerini ancak Allah bilir. Hamelei Arş ile bunlara «Kerubiyyun» derler ki kâfın fethi ranın zammı ve tahfifiyle «kerubî» nin cem'idir. Teşdid hatadır. Lâkin öyle şayi' de olmuştur.

KERUB, kurb ma'nâsına kerbden fauldür. Allaha en yakın olan Melekler demek olur. Onun için ba'zıları Kerubiyyun yalnız hamelei Arştır demişler, İbni sina da Melâike risalesinde şöyle demiştir: Melâikei kerubiyyun tihi a'lâ arasatının âmirleri zümre zümre mevkıfı ekremde vakıflar, manzarı ebhaya nazırdırlar ki bunlar Melâikei mukarrebun ve ervahı müberrundur. Amma Melâike âmilûn hamalei Arş ve Kürsî ve Semavatın âmirleridirler اهـ. İşte bütün bunlar tesbih ve tahmid ile rablarına iyman etmişler ve mü'minler için öyle istiğfar ve dua ederler.

Sh:»4146

﴿١٠﴾ اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادَوْنَ لَمَقْتُ اللّٰهِ اَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ اِذْ تُدْعَوْنَ اِلَى الْاِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١١﴾ قَالُوا رَبَّنَآ اَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَاَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ اِلٰى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿١٢﴾ ذٰلِكُمْ بِاَنَّهُ اِذَا دُعِىَ اللّٰهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَاِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ الْعَلِىِّ الْكَبِيرِ ﴿١٣﴾ هُوَ الَّذِى يُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَآءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ اِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٤﴾ فَادْعُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ

الدّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٥﴾ رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ
يُلْقِى الرُّوحَ مِنْ اَمْرِهٖ عَلٰى مَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ لِيُنْذِرَ يَوْمَ
التَّلَاقِ ﴿١٦﴾ يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَايَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ مِنْهُمْ شَىْءٌ
لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴿﴾

Sh:»4147

﴿١٧﴾ اَلْيَوْمَ تُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَاظُلْمَ الْيَوْمَ اِنَّ
اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٨﴾ وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْاٰزِفَةِ اِذِ الْقُلُوبُ
لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ مَا لِلظّٰلِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ
يُطَاعُ ﴿١٩﴾ يَعْلَمُ خَآئِنَةَ الْاَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى الصُّدُورُ ﴿٢٠﴾
وَاللّٰهُ يَقْضِى بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهٖ لَايَقْضُونَ بِشَىْءٍ
اِنَّ اللّٰهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴿﴾

Meali Şerifi

O küfredenlere muhakkak şöyle bağırılacaktır: elbette Allahın buğzu sizin nefislerinize buğzunuzdan daha büyük, zira siz iymana da'vet olunuyordunuz da küfrediyordunuz 10 Diyecekler ki ya rab! Bizi iki öldürdün iki de dirilttin şimdi günahlarımızı anladık fakat var mı çıkmaya bir yol? 11 İşte bu size şu yüzdendir ki bir olarak Allaha çağırıldığında küfrettiniz ona şirk koşulunca ise iyman ediyordunuz, işte huküm o ulu, o büyük Allahın 12 Odur ki size âyetlerini gösteriyor ve sizin için Semâdan bir rızık indiriyor, fakat ancak gönül veren anlar 13 O halde siz, dini Allah için halıs kılarak hep ona çağırın isterse kâfirler hoşlanmasınlar 14 O dereceleri yüksek, Arşın sahibi telâkıy gününün dehşetini haber vermek için kullarından dilediğine ruh indiriyor 15 O günün ki onlar meydana fırlarlar, kendilerinden hiç bir şey Allaha karşı gizlenmez, kimin mülk bu gün o vahıd, kahhar Allahın 16 Bu gün her nefis kazandığı ile cezalanacak, zulüm yok bu gün, şübhesiz

Sh:»4148

ki Allahın hisabı serî'dir 17 Hem haber ver onlara o yaklaşan felâket gününü: o dem ki yürekler gırtlaklara dayanmış yutkunur da yutkunurlar: zalimler için: ne ısınacak bir hısım vardır, ne dinlenecek bir şefi 18 Gözlerin hâin bakışını da bilir, gönüllerin gizlediğini de 19 Allah hakkı yerine getirir, onların ondan başka

yalvardıkları ise hiç bir şeyi yerine getiremezler, çünkü Allahdır hakkıyle işiten gören 20

10. ﴿اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ o küfredenler - Allahın âyâtında mücadele eden ashabı nâr oldukları beyan buyurulan kâfirlerin Cehenneme girdikten sonraki halleri anlatılıyor: ﴿يُنَادَوْنَ﴾ onlara şöyle bağırılacak - Allah tarafından Cehennemde zebanîler bağıracaklar ﴿لَمَقْتُ اللّٰهِ﴾ elbette Allahın makti - makt, bugzun şiddetlisi ﴿اَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ﴾ sizin kendinize buğzunuzdan daha büyük - kâfirler kendi kendilerine üç vechile buğzedecekler: bir kerre Kıyameti, Cenneti ve Cehennemi gördükleri zaman bunları inkârda ısrar ettiklerinden dolayı nefislerine kızacaklar, sonra tâbi' olanlar metbu'ları olan rüesaya kızacaklar, daha sonra Cehenneme girdiklerinde İblis kendilerine nutuk irad edip benim sizin üzerinizde bir saltanatım yoktu, yalnız sizi da'vet ettim de beni dinlediniz, artık beni levmetmeyin kendinizi levmedin « فَلَا تَلُومُونِى وَلُومُوٓا اَنْفُسَكُمْ ۖ» dediği zaman da kendilerine buğzedeceklerdir. 11.

﴿قَالُوا رَبَّنَآ اَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَاَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ﴾ diyecekler ki: ya rabbenâ bizi iki öldürdün iki de dirilttin - ya'ni iki ölüm öldürdün, iki dirim dirittin buradan azâbı kabre istidlâl edilmiştir. Deniliyor ki birinci öldürme Dünya hayatı bitiren ilk ölüm, ikinci öldürme kabirdeki birinci ıhyayı ta'kıb eden ölüm, ikinci ıhya da ba's, şu halde Dünya hayat kale alınmamıştır. Çünkü

da inkâr ettiklerini ıkrar ile ı'tirafi zünub ediyorlar. Buna mukabil mü'minler Sûrei «Saffat» da « اَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ اِلَّا مَوْتَتَنَا الْاُولٰى » demişlerdi. Sûrei «Duhan» da da müttekıler hakkında « لَايَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ اِلَّا الْمَوْتَةَ الْاُولٰى » buyurulacaktır. Bu münasebetle bunlardan birincinin bedene aid ölüm ve hayat, ikincinin de ruha aid ölüm ve hayat diye mülâhaza edilmesi ve mü'min ruhunun « اِلَّا مَنْ شَآءَ اللّٰهُ » da dahil olarak doğrudan doğru bekasına işaret olması da mühtemildir. Burada kâfirlerin sözlerindeki ikiyi « ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ » tesniye gibi mahza tekrar ve teksir maksadına hamledenler de olmuştur, gûya şöyle demişlerdir. Sen bizi kaç kerreler öldürdün kaç kerreler dirilttin, bunları görüp kudretinin azametini ve binaenaleyh iâdeyi de yapabileceğini anladık ﴿فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا﴾ şimdi günahlarımızı i'tiraf ettik tanıdık anladık ﴿فَهَلْ اِلٰى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ﴾ fakat çıkmağa bir yol varmı? - Bu ateşten gerek Dünyaya dönmek ve gerek başka bir yere gitmek yâhud bir daha ölmek gibi her hangi bir süretle olursa olsun bir çıkmağa yol var mı? Yok diye yeis ızhar ediyorlar yâhud

sen istersen ona da yol bulursun demek istiyorlar.

Buna karşı redd ile cevab olmak üzere şöyle buyuruluyor: 12. ﴿ذٰلِكُمْ﴾ bu içinde bulunduğunuz azâb ﴿بِاَنَّهٗۤ﴾ şu sebebledir ki ﴿اِذَا دُعِىَ اللّٰهُ وَحْدَهٗ كَفَرْتُمْ ۚ﴾ bir olarak Allaha çağırıldığı vakıt küfrettiniz ﴿وَاِنْ يُّشْرَكْ بِهٖ تُؤْمِنُوْا ؕ﴾ de ona şirk koşulursa iyman ediyordunuz - o şirk koşulanların hepsi fâni olup gittikleri, hiç birinin hukmü olmadığı için ﴿فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ﴾ işte huküm Allahın ﴿الْعَلِىِّ الْكَبِيْرِ﴾ o ulu, büyük Allahın - gayeti ulüv ve kibriya ile muttasıf, zatında sıfatında ve

Sh:»4150

ef'alinde ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهٖ شَىْءٌ ۚ﴾ olup ma'budluk yalnız kendinin hakkı bulunan Allahın, işte o, size ebedî azâbı hukmetti. Onun hukmünden kurtuluşa imkân yoktur, müşriklere buğzu büyüktür, şirke mağrifet etmez. Bu suretle o kâfirlerin ahvalini beyandan sonra buyuruyor ki: 13. ﴿هُوَ الَّذِىْ يُرِيْكُمْ اٰيٰتِهٖ﴾ o odur ki size, siz insanlara âyetlerini gösteriyor -ulûhiyyette teferrüdünü ve azametini anlatan âyatını gösteriyor, onunla beraber ﴿وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِّنَ السَّمَآءِ رِزْقًا ؕ﴾ ve sizin için Semadan bir rızık da indiriyor - ya'ni

cismanî rızkınıza sebeb olan yağmur, ma'nevî rızkınıza sebeb olan ılim ve Kur'an indiriyor

﴿وَمَا يَتَذَكَّرُ اِلَّا مَنْ يُنِيبُ﴾ maamafih o âyetleri herkes anlamaz, ancak inabe

eden, gönül veren düşünen anlar. O halde siz gönlünüzü veriniz de 14.

﴿فَادْعُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ Allaha

dini ıhlâs ederek ıbadet ve duâ edin ey mü'minler! isterse kâfirler hoşlanmasınlar. 15.

﴿رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ﴾ Dereceleri çok yüksek - Meleklere ve sevdiği kullarına bahş eylediği

dereceler çok yüksek, yâhud dereceleri yükselten ﴿ذُو الْعَرْشِ﴾ o Arşın sahibi, o saltanatın

sahibi - kullarından dilediğine öyle yüksek dereceler veriyor ki

﴿يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ اَمْرِهِ عَلٰى مَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ﴾ kullarından dilediği

kimseye emrinden ruh ilka buyuruyor - ya'ni Melek indirip vahiy veriyor

﴿لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ﴾ o telâkı gününü inzar etmek için. Onun korkunçluğunu haber

vermek için -

TELÂKI GÜNÜ, Kıyamet günüdür. Zira o gün ruhlar ve cisimler, Göktekiler ve Yerdekiler, âmeller ve

âmiller ma'budlar ve âbidler telâkı edecekler, birbirlerine kavuşacak

veya çatışacaklar, ya'ni 16. ﴿يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ﴾ o gün ki o halk hep buruz etmişler,

kabirlerden çıkmış, açığa fırlamışlardır. Nefislerini örten, amellerini gizliyen hiç bir şey kalmamış

﴿لَايَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ مِنْهُمْ شَىْءٌ﴾ Allaha karşı hiç bir şeyleri gizli değildir - ne

kendileri, ne amelleri ne de halleri hiç bir şey hiç bir zaman Allaha gizli kalmaz. Fakat Dünyada gizliyoruz

zannedenler o gün kendileri de bir şey gizlemeğe çalışmazlar, bütün uryanlıklarıyle hakkın huzurunda

bulunurlar. Buyurulur ki: ﴿لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ﴾ kimin mülk bu gün? - Buna şöyle cevab

verilir ﴿لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴾ vahid, kahhar Allahın -

VAHİD, zatında hiç şirkete, kesrete ihtimali yok, eczası da yok, cüz'iyyatı da yok.

KAHHAR, bir şeriki olmak şöyle dursun her şey onun kahrına mahkûm «

كُلُّ شَىْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ » her şey'e istediğini yapacak vechile galib ve hâkim. 17.

﴿اَلْيَوْمَ تُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ الاية﴾ mülk ve kahrın eserini

beyandır. 18. ﴿وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْاٰزِفَةِ﴾ Onları o azife gününden de korkut -

AZİFE, yaklaşmakta olan felâket, ölüm saati, yâhud ölümü aratan o Kıyamet saati, yâhud hisab görülüp ceza kesilip de Cehenneme girilmek üzere bulunulduğu saat ki Kıyametin en acı saatidir. 20. ﴿وَاللّٰهُ يَقْضِى بِالْحَقِّ﴾ Hem Allah hakkı kaza buyurur - hakk ile hukmeder ve hukmünü temamen icra eyler, hakkı ıhkak eyler, yerine getirir. ﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهٖ﴾ ondan başka tapınıp yalvardıkları ise - gerek câmid putlar, gerek diğerleri ﴿لَايَقْضُونَ بِشَىْءٍ﴾

Sh:»4152

hiç bir şey'i kaza edemezler - kendiliklerinden hiç bir şey'e kat'ıyyetle huküm verip tamamiyle icra ve infaz edemezler, çünkü hepsi Allahın hukmü altında makhurdur, onun için hiç bir şey'i yerine getiremezler ﴿اِنَّ اللّٰهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ çünkü Allahdır ancak hakkiyle işiden gören - iyi işitip görmiyen ise hakkı yerine getiremez, kadıy olamaz.

Allahın âyetlerinde mücadele eden o kâfirler:

﴿٢١﴾ اَوَ لَمْ يَسيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ ؕ كَانُواهُمْ اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَاٰثَارًا فِى
الْاَرْضِ فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَاقٍ
﴿٢٢﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانَتْ تَاْتيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا
فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ ؕ اِنَّهُ قَوِىٌّ شَديدُ الْعِقَابِ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا
مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبينٍ ۙ ﴿٢٤﴾ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ
وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٥﴾ فَلَمَّا جَآءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ
عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوٓا اَبْنَآءَ الَّذينَ اٰمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَآءَهُمْ ؕ
وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ اِلَّا فِى ضَلَالٍ ﴿﴾

Sh:»4153

﴿٢٦﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِى اَقْتُلْ مُوسٰى وَلْيَدْعُ رَبَّهٗ ۚ اِنِّٓى اَخَافُ
اَنْ يُبَدِّلَ دينَكُمْ اَوْ اَنْ يُظْهِرَ فِى الْاَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٢٧﴾ وَقَالَ
مُوسٰٓى اِنِّى عُذْتُ بِرَبِّى وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ

الْحِسَابِ ﴿

Meali Şerifi

Yer yüzünde bir gezmediler de mi? Baksalar a kendilerinden evvelkilerin akıbeti nasıl olmuş? Onlar, gerek kuvvetçe ve gerek Arzda asarca kendilerinden daha çetin idiler, öyle iken Allah onları günahlariyle tuttu alıverdi ve kendilerine Allahdan bir koruyucu bulunmadı 21 O, şundan idi ki onlara Resulleri beyyinelerle geliyorlardı da küfrettiler, Allah da tuttu kendilerini alıverdi, çünkü onun kuvveti çok, ıkabı şiddetlidir 22 Celâlim hakkı için Musâyı âyetlerimizle ve açık bir bürhan ile gönderdik 23 Fir'avne ve Hâmâne ve Karuna da dediler ki: bir sihirbaz, bir yalancı 24 Bunun üzerine kendilerine tarafımızdan hakkı getiriverince de onunla beraber iyman etmiş olanların oğullarını öldürün, kadınlarını diri tutun dediler, kâfirlerin düzeni de hep dalâl içinde 25 Bir de Fir'avn: bırakın beni, dedi: öldüreyim Musâyı da o rabbına duâ etsin, zira ben onun dininizi değiştirmesinden ve yâhud Arzda bir fesad çıkarmasından korkuyorum 26 Musâ da ben, dedi: her halde öyle hisab gününe inanmaz her mütekebbirden rabbım ve rabbınıza sığındım 27

26. ﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِىٓ اَقْتُلْ مُوسٰى وَلْيَدْعُ رَبَّهٗٓ﴾ - bununla yukarıda geçen « وَهَمَّتْ كُلُّ اُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ » kavline bir misal gösterilmiş de

Sh:»4154

oluyor. Anlaşılıyor ki Hazreti Musânın mu'cizatı karşısında Firavnin istibdadı kırılmış, dilediğini yapamaz olmuş ve şaşırmıştı. Sûrei «A'raf» da geçtiği üzere mes'ele cem'ıyyetin yalnız re'yine müracaattan ıbaret kalmamış, bir müdahale mahıyyetini almış olmalı ki bırakın beni diye bağırıyor. Demek ki o cebbar Firavn cebrini yürütemez olmuş ve şaşırmış idi, şaşkınlığından hezeyan ediyordu, bir taraftan o rabbına duâ etsin diye Allahı inkâr veya istıhfaf etmek istiyor, bir taraftan da dininizi değişterecek diye dindarlık gösteriyor. Belki onun Allah dediği kendi saltanatıdır.

﴿٢٨﴾ وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ اِيمَانَهٗٓ اَتَقْتُلُونَ رَجُلًا اَنْ يَقُولَ رَبِّىَ اللّٰهُ وَقَدْ جَآءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ ؕ وَاِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهٗ ۚ وَاِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِبْكُمْ بَعْضُ

الَّذی یَعدُکُمْ ۖ اِنَّ اللّٰهَ لَایَهْدی مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ کَذَّابٌ ﴿۲۹﴾ یَا
قَوْمِ لَکُمُ الْمُلْکُ الْیَوْمَ ظَاهِرِینَ فِی الْاَرْضِ فَمَنْ یَنْصُرُنَا مِنْ
بَاْسِ اللّٰهِ اِنْ جَآءَنَا ۖ قَالَ فِرْعَوْنُ مَآ اُرِیکُمْ اِلَّا مَآ اَرٰی وَمَآ
اَهْدِیکُمْ اِلَّا سَبِیلَ الرَّشَادِ ﴿۳۰﴾ وَقَالَ الَّذی اٰمَنَ یَا قَوْمِ
اِنِّیٓ اَخَافُ عَلَیْکُمْ مِثْلَ یَوْمِ الْاَحْزَابِ ۙ﴿﴾

Sh:»4155

﴿۳۱﴾ مِثْلَ دَاْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِینَ مِنْ بَعْدِهِمْ ۚ وَمَا
اللّٰهُ یُرِیدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿۳۲﴾ وَیَا قَوْمِ اِنِّیٓ اَخَافُ عَلَیْکُمْ
یَوْمَ التَّنَادِ ۙ﴿۳۳﴾ یَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِینَ ۚ مَالَکُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ
عَاصِمٍ ۚ وَمَنْ یُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَالَهُ مِنْ هَادٍ ﴿۳٤﴾ وَلَقَدْ جَآءَکُمْ
یُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَیِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِی شَکٍّ مِمَّا جَآءَکُمْ بِهِ ۖ
حَتّٰیٓ اِذَا هَلَکَ قُلْتُمْ لَنْ یَبْعَثَ اللّٰهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا ۗ کَذٰلِکَ
یُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ ۚ﴿۳۵﴾ اَلَّذِینَ یُجَادِلُونَ فِی
اٰیَاتِ اللّٰهِ بِغَیْرِ سُلْطَانٍ اَتٰیهُمْ ۖ کَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ وَعِنْدَ

الَّذِينَ اٰمَنُوا۟ كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ
﴿٣٦﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانُ ابْنِ لِى صَرْحًا لَعَلِّىٓ اَبْلُغُ
الْاَسْبَابَ ﴿٣٧﴾ اَسْبَابَ السَّمٰوَاتِ فَاَطَّلِعَ اِلٰٓى اِلٰهِ مُوسٰى
وَاِنِّى لَاَظُنُّهُ كَاذِبًا وَكَذٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوٓءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ
السَّبِيلِ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ اِلَّا فِى تَبَابٍ ﴿

Sh:»4156

Meali Şerifi

Âli Fir'avnden mü'min bir er de -ki iymanını saklıyordu- â, dedi: bir adamı rabbım Allah diyor diye öldürecek misiniz? Size rabbınızdan beyyinelerle de gelmiş iken? Hem o bir yalancı ise çok sürmez yalanı boynuna geçer, fakat doğru ise size yaptığı vaîdlerin bir kısmı olsun başınıza gelir, şübhe yok ki Allah musrif bir yalancıyı doğru yola çıkarmaz 28 Ey benim kavmım! Bu gün mülk sizin, Arzda yüze çıkmış bulunuyorsunuz, fakat Allahın hışmından bizi kim kurtarır şayed gelirse bize? Fir'avn, ben, dedi: size re'yimden başkasını göstermem ve her halde ben size reşad yolunu gösteriyorum 29 O iyman etmiş olan

zat da, ey kavmım! dedi doğrusu ben size Ahzâb günleri gibi bir günden korkuyorum, Nuh kavmının Âdın, Semûdun ve daha sonrakilerin mâcerâları gibi ki Allah kullarına bir zulm istemez 30 Hem ey kavmım! hakıkaten ben size o çığrışma gününden korkarım 31 O arkanıza dönüp gideceğiniz gün, yoktur size Allahdan bir himaye edecek, her kimi de Allah şaşırtırsa yoktur ona artık bir hidayet edecek 32 Bundan evvel size beyyinelerle Yusüf gelmişti: o vakıt da onun size getirdiği hakıkatte şekketmiş durmuştunuz, nihayet vefat ettiğinde de bundan sonra Allah aslâ Resul göndermez dediniz! işte müsrif şübheci olanları Allah böyle şaşırtır 33 Onlar ki kendilerine gelmiş bir bürhan olmaksızın Allahın âyetlerinde mücadele ederler, Allah yanında ve iymanı olanlar ındında mebğuz olmak için ne büyük huy, işte Allah her cebbar mütekebbirin kalbini öyle bir tabiat ile mühürler 34 Fir'avn de "ya Hâmân! dedi: bana bir kule yap, belki ben irerim o esbaba 35 Semaların

esbabına da Musânın tanrısına muttali' olurum ve her halde ben onu yalancı sanıyorum" İşte bu suretle Fir'avne kötü ameli süslendirildi de yoldan çıkarıldı, Fir'avn düzeni hep husrandadır 36

28. ﴿وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ اِيمَانَهٗٓ﴾ Bir de Âli Firavinden bir mü'min er ki iymanını gizliyordu, şöyle dedi: - ba'zıları bu zatın İsrailîlerden olduğunu zannetmişlerse de «﴿مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ﴾» vasfının zâhiri bunun daha ziyade Mısırlılardan ve belki Firavnin kendi hanedanından olduğunu anlatıyor. Netekim Süddî bunu Firavnin amcası oğlu diye rivayet eylemiştir. Veliyyi ahdi ve sahib şurtası, ya'ni polis nazırı olduğu da söylenmiştir. Firavin Musâyı öldüreyim derken Allah, kendi adamlarından böyle bir kahramanı başına dikmiş, karşısına çıkarmıştı, bu sebeble Âli Firavnin mü'mini diye ma'ruf olmuş olan bu zatın Firavne ve Âli Firavne karşı olan nutuklarını ve mücahedesini Cenabı Allah burada bilhassa hikâye buyurduğu için bu Sûreye onun namına muzaf olarak «Sûrei Mü'min» denilmiştir. Bu zat, ibtida iymanına ketmederek gizliden gizliye tedbirlerle bir müddet Firavni avutmuş ise de nihayet Hazreti Musânın katli kararı karşısında meydana çıkmak lüzumunu hissederek evvelâ tedric ile nasıhate başlamış sonra da açıktan bir mücahede meydanına atılmıştır. Onun için evvel emirde yine belli etmemek üzere diyor ki

﴿اَتَقْتُلُونَ رَجُلًا اَنْ يَقُولَ رَبِّىَ اللّٰهُ﴾ â! bir adamı «rabbım Allah diyor» diye öldürecek misiniz? ﴿وَقَدْ جَآءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ rabbınızdan size beyyinelerle de gelmiş iken - sonra da tedricen iymanını ı'lâna kadar gitmek üzere ıhtiyat ile istidlâle kuvvet vererek ılâve ediyor: ﴿وَاِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهٗ﴾ hem eğer yalancı çıkarsa

yalanı sırf kendi üzerine -

Sh:»4158

kendi boynuna geçer, vebâlini, cezasını kendi çeker, size zararı olmaz. Binaenaleyh yalancılığı tahakkuk etmeden öldürmeğe ihtiyacınız yok. Buna mukabil ﴿وَاِنْ يَكُ صَادِقًا﴾ ve eğer doğru çıkarsa ﴿يُصِبْكُمْ بَعْضُ الَّذِى يَعِدُكُمْ﴾ size yapmakta olduğu vaîdlerin ba'zısı hiç olmazsa ba'zısı başınıza gelir sizi musab eder - ya'ni Âhırete inanmıyorsanız Dünyada azâbı gelir. ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَايَهْدِى مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ﴾ şübhe yok ki Allah bir yalancı müsrif kimseyi doğru yola çıkarmaz. Muvaffak etmez - bu iki ma'nâlı diğer bir istidlâldir. Birincisi, o aşırı bir yalancı olsa idi Allah ona o beyyineleri vermez, o mu'cizelerle te'yid eylemezdi. İkincisi eğer aşırı bir yalancı ise mekıı olamıyacağında şübhe yoktur, öldüreceğiz diye uğraşmıya ne hacet: Bu iki ma'nâ ile asıl maksad da Firavne ta'rızdır. Ya'ni sen bu kadar kan döken müsrif bir yalancısın, Allah seni onu öldürmek maksadına muvaffak etmez, kendin zarar edersin. 29. ﴿يَا قَوْمِ لَكُمُ الْمُلْكُ الْيَوْمَ﴾ - bu suretle doğrudan doğru kavma hıtab etmesinden anlaşılıyor ki bu hatabeler hususî bir mecliste değil, umumî bir şûrâda cereyan etmiştir. (Sûrei «A'raf» a bak). Böyle olduğu bilhassa şundan da anlaşılır:

﴿قَالَ فِرْعَوْنُ مَآ اُرِيكُمْ اِلَّا مَآ اَرٰى وَمَآ اَهْدِيكُمْ اِلَّا سَبِيلَ

﴿الرَّشَادِ﴾ - Zira Firavin bu kelâmiyle yalnız re'yini anlatmış oluyor. Doğrudan doğru icra emri veremiyor 30. ﴿قَالَ الَّذِیٓ اٰمَنَ﴾ o iyman eden zat - evvelâ Dünya azâbiyle tehdide girişiyor ki bunlara o va'd edilenlerdir. 32. ﴿یَوْمَ التَّنَادِ﴾

YEVMİ TENAD - tenadî günü, çığırışma, bağırışma günü demektir ki Kıyamet gününün bir isimidir.

Çünkü

Sh:»4159

o gün biribirlerine feryad-ü figan ile bağırışacaklar, yetişen yok mu diye istimdad edecekler, yahud «وَنَادٰٓی اَصْحَابُ الْجَنَّةِ اَصْحَابَ النَّارِ» mucebince ehli Cennet ehli Cehenneme, ehli Cehennem de ehli Cennete nidâ edecekler. 34.

﴿وَلَقَدْ جَآءَكُمْ یُوسُفُ﴾ - ba'zıları buradaki Yusüften murad, Hazreti Yusüfün torunu Yusüf İbni Efrayim İbni Yusüf demişlerse de doğrusu Yusüf ibni Ya'kub aleyhisselâmdır. Ancak tefsiri Kurtubîne mezkûr olduğu üzere Hazreti Musânın Firavni Hazreti Yusüfün Firavni değildir. Firavni Yusüf Amâlikadan idi, Firavni Musâ ise kıbtîdir.

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانُ ابْنِ لِى صَرْحًا﴾ Yine Fir'avn, dedi ki: ya Haman, bana bir kule yap 37.

﴿لَعَلِّىٓ اَبْلُغُ الْاَسْبَابَۙ. اَسْبَابَ السَّمٰوَاتِ﴾ belki ben o esbaba, o göklerin esbabına, sebeblerine yollarına irerim ﴿فَاَطَّلِعَ اِلٰٓى اِلٰهِ مُوسٰى﴾ de Musânın ilâhına muttali' olurum ﴿وَاِنِّى لَاَظُنُّهُ كَاذِبًا﴾ maamafih ben onu muhakkak yalancı zannediyorum a. . - Fir'avn bir rasad kulesi yaptırarak fennî bir teşebbüste bulunmak ve bu suretle Hazreti Musâyı gûya yalancı çıkarmak için bir şarlatanlık etmek istiyordu ki bunda iki mülâhazanın birisi vardı. Ya halka diyecekti ki: bakınız! İşte Gökleri de terassud ettik oralarda Musânın dediği ilâhı göremedik, olsa idi görünmesi lâzım gelirdi, yâhud diyecekti ki bakınız biz bu kadar vesaiti maliyye ve teşebbüsatı sınaıyyemizle Göklere çıkmanın yolunu bulamadık, o halde Musâ nereden çıktı da bize onların rabbı tarafından me'mur olduğunu söylüyor?. ﴿وَكَذٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوٓءُ عَمَلِهٖ﴾ Ve işte Fir'avne kötü ameli böyle tezyin edildi süslü gösterildi - de bunları siyaset namına iyi bir şey yapıyormuş gibi yapıyordu

﴿وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ﴾ ve yoldan sapıtılıyordu - çünkü Gökte bir yıldız arar gibi rasad ile cismanî bir yolda Allah aramağa kalkmak, Allahı aramak yolu değil, halkı bu suretle iğfale çalışmak da muvaffak olacak bir siyaset yolu değildi, Gökler ve Yer, Göklerde ve Yerde her şey hâlikının vücuduna delâlet edip durmakta iken ve Allahı eserinden anlamak için Yerin Gökten bir farkı olamıyacağı da aklı olanlar nezdinde ma'lûm olmak lâzım gelirken Hazreti Musânın sûrei « طه » da « رَبُّنَا الَّذِى اَعْطٰى كُلَّ شَىْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدٰى » sûrei «Şuara» da « ﴿رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِينَ﴾. ﴿رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ﴾ » diye herkese öğrettiği açık yolu bırakıp da yetişemiyeceği uzaklara gitmeğe kalkışmak elbette çıkar yol değildir. Maamafih Fir'avn bunu ciddî olmak için değil halkı aldatmak için bir hıyle, bir keyd olmak üzere yapıyordu ﴿وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ اِلَّا فِى تَبَابٍ﴾ fakat Fir'avnin keydi, hıylesi, düzeni sırf hasar içinde - netîcesizdir, akamettedir. Onun böyle yanlış yolda entrika çevirmeğe kalkışması kendisini muvaffak etmek şöyle dursun bil'akis aleyhine olmuştu. Çünkü:

﴿٣٨﴾ وَقَالَ الَّذِى اٰمَنَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ اَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ

﴿٣٩﴾ يَا قَوْمِ اِنَّمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَاِنَّ الْاٰخِرَةَ هِيَ
دَارُ الْقَرَارِ ﴿٤٠﴾ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزٰٓى اِلَّا مِثْلَهَا ۚ وَمَنْ
عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ
الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿

Sh:»4161

﴿٤١﴾ وَيَا قَوْمِ مَا لِٓى اَدْعُوكُمْ اِلَى النَّجٰوةِ وَتَدْعُونَنِٓى اِلَى
النَّارِ ﴿٤٢﴾ تَدْعُونَنِى لِاَكْفُرَ بِاللّٰهِ وَاُشْرِكَ بِهٖ مَا لَيْسَ لِى بِهٖ
عِلْمٌ ۖ وَاَنَا اَدْعُوكُمْ اِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ ﴿٤٣﴾ لَا جَرَمَ اَنَّمَا
تَدْعُونَنِٓى اِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِى الدُّنْيَا وَلَا فِى الْاٰخِرَةِ وَاَنَّ
مَرَدَّنَآ اِلَى اللّٰهِ وَاَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ اَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٤﴾
فَسَتَذْكُرُونَ مَآ اَقُولُ لَكُمْ ۚ وَاُفَوِّضُ اَمْرِىٓ اِلَى اللّٰهِ ۚ اِنَّ اللّٰهَ
بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٥﴾ فَوَقٰيهُ اللّٰهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا وَحَاقَ
بِاٰلِ فِرْعَوْنَ سُوٓءُ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾ اَلنَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا
وَعَشِيًّا ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ اَدْخِلُوٓا اٰلَ فِرْعَوْنَ اَشَدَّ الْعَذَابِ

﴿٤٧﴾ وَاِذْ يَتَحَآجُّونَ فِى النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ اَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ﴿﴾

Sh:»4162

﴿٤٨﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا كُلٌّ فِيهَآ اِنَّ اللّٰهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٩﴾ وَقَالَ الَّذِينَ فِى النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ ﴿٥٠﴾ قَالُوٓا اَوَلَمْ تَكُ تَاْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ ۟ قَالُوا بَلٰى ۟ قَالُوا فَادْعُوا ۚ وَمَا دُعٰٓؤُا الْكَافِرِينَ اِلَّا فِى ضَلَالٍ ﴿﴾

Meali Şerifi

O iyman eden zat ise: ey kavmım, dedi: Gelin ardımca size reşad yolunu göstereyim 38 Ey kavmım! Bu Dünya hayat ancak (bir meta') bir kazançtan ıbarettir, Âhıret ise (Dârülkarar) durulacak yurddur 39 Her kim bir kötülük yaparsa ona onun gibi kötülükten başka karşılık olmaz, gerek erkekten, gerek dişi her kim de

mü'min olarak iyi bir iş işlerse işte onlar Cennete girerler, orada hisabsız merzuk olurlar 40 Hem ey kavmım! Neye ben sizi halâsa da'vet ederken siz beni ateşe da'vet ediyorsunuz? Siz beni Allaha küfretmeğe ve bence hiç ılimde yeri olmıyan şeyleri ona şerik koşmağa da'vet ediyorsunuz, ben ise sizi o azîz, gaffara da'vet ediyorum 41 Hiç kabili inkâr değildir ki hakıkatte sizin beni da'vet ettiğinizin ne Dünyada ne Ahırette bir da'vet hakkı yoktur ve hepimizin varacağımız Allahdır, ve bütün müsrifler nâre yanacaktır 42 Siz benim söylediklerimi sonra anlıyacaksınız, ben emrimi Allaha tefvız ediyorum, her halde Allah kullarını görür gözetir 43

Sh:»4163

onun için Allah onu onların kurdukları mekrin fenâlıklarından korudu da Âli Fir'avni o kötü azâb kuşattı 44 Ateş, onlar sabah akşam ona arzolunur dururlar, saat kıyam edeceği gün de tıkın Âli Fir'avni en şiddetli azâba 45 Ve hele ateş içinde biribirlerine (ıhticac) protesto ederlerken: o vakıt zuafa kısmı o büyüklük taslıyanlara diyorlardır: hani bizler sizin tebeanız idik, şimdi siz bizden bir ateş nevbetini savabiliyor musunuz? 46 Büyüklük taslıyanlar da şöyle demektedirler: evet, hepimiz onun içindeyiz, çünkü Allah, kulları Beyninde hukmünü verdi 47 Ve hep o ateştekiler Cehennem bekçilerine derler: rabbınıza duâ

ediverin bir gün bizden azâbı biraz hafifletsin 48 Ya size, derler: beyyinelerle Resulleriniz geliyor değilmi idi ki? Evet, derler, öyle ise kendiniz duâ edin derler, kâfirlerin duâsı ise hep çıkmazdadır 49

38. ﴿وَقَالَ الَّذِى اٰمَنَ﴾ o iyman etmiş olan zat - mukaddema iymanını gizlemiş olan racüli mü'min dedi ki ﴿يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ اَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ﴾ ey kavmım! bana tâbi' olun, arkamca gelin size reşad yolunu, murada irdirecek savab yolu göstereyim - o sebilürreşad, Firavnin gösterdiği yol değil benim göstereceğim yoldur. Bu söz gösteriyor ki bu zat Hazreti Musâya yardım etmek için Fir'avne karşı huruc etmiş, kavmını kendisine ittiba' için da'vete başlamıştır. Bundan dolayı ba'zıları bunu Musâ zannetmişlerse de hılâfı zâhirdir. Murad Beyin tarihi umumîsinde de Mısır kâhinlerinden «Uzarsif» namında birisinin Hiksüsler tarafına geçerek mühim bir ordu ile Fir'avin aleyhine huruc etmiş olduğu Mısır tarihlerinden nakledilmiş ve müverrıhler nazarında bu zâtin Hazreti Musâ olduğu hakkında bir dereceye kadar ittifak var gibidir diye bir mütaleâ da serdolunmuş ise de bu zatın Hazreti Musâ değil, Âli Fir'avin mü'mini olan bu er olması daha doğrudur « اَللّٰهُ اَعْلَمُ »

Şu halde bu söz artık müşavere meclislerinde değil, silâh bedest olarak karşıya çıkan bir mücahidin tebliği halinde geliyordu. İbni Abbastan rivayet olunduğuna göre bu zat avenesiyle bir dağa çekilmişti. 39. ﴿يَا قَوْمِ اِنَّمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ﴾ ey kavmım! Bu Dünya hayat bir meta'dan ıbarettir - durup eğlenecek, istirahat edecek bir yer değil, kullanılıp intifa' edilecek bir kazançtan, gelip geçici bir kazanç fursatından ıbarettir. « اَلدُّنْيَا مَزْرَعَةُ الْاٰخِرَةِ » Dünya Âhıretin ekinliği, çiftliğidir» hadîsi mantukunca Âhırette biçilip intifa' edilmek için çalışılması lâzım gelen bir kâr, bir temettu' vasıtası veya bir mesaî saatidir. ﴿وَاِنَّ الْاٰخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ﴾ Âhıret ise darül'karar odur - durulacak istirahat edilecek yurd ancak odur. Orada kazanmak çalışmak yoktur. Onun için Dünyada eğlenceye bakmayıp çalışmağa kazanmağa bakmalıdır ki Âhırette istifâde edilsin. Bunun, bu temettuun beyanı şöyle ki:

40. ﴿مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزٰٓى اِلَّا مِثْلَهَا﴾ Her kim bir kötülük yaparsa başka değil, ancak onun misli ile cezalanır. - Ya'ni kötülüğün cezası, müstehıkk olduğu karşılığı iyilik olamaz, onun gibi kötülük olur. Kötü amel yapanın güzel ecir beklemeğe hakkı yoktur. Onun bekliyebileceği karşılık ancak bir kötülüktür. Gerçi kısmen veya temamen afvolunanlar olabilir. Fakat afiv, o kötülüğün cezası değil, başkaca bir fadıldır. Adalet kanunu seyyienin misli olan seyyie ile cezalanmasıdır. ﴿وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا﴾ her kim de salih bir amel, iyi bir iş yaparsa

iyiliğin mukabili de iyiliktir. Adâlet kanunu bunun da bir misli olmasını ıktıza ederse de ihsan kanunu, onun on mislinden, hisabsız emsaline kadar çıkar, yerine iyi bir dâne eken, on dane alabilir. Yüz, yedi yüz daha ziyadesine ne kadar da katlanıp gidebilir. Onun için Fir'avne karşı mücahede ederek salâha çalışmalıdır.

41.

﴿يَا قَوْمِ مَا لِيٓ اَدْعُوكُمْ اِلَى النَّجٰوةِ وَتَدْعُونَنِيٓ اِلَى النَّارِ ۭ الخ﴾ Bu hıtab da Fir'avne karşı yapılan bu huruc ve da'vetin bir bagy olmayıp meşru' ve muhakkak bir necat mes'elesi olduğunu beyandır. 45. ﴿فَوَقٰىهُ اللّٰهُ سَيِّاٰتِ مَا مَكَرُوا﴾ Bu suretle Allah onu, Ali Fir'avnin kurdukları mekirlerin fenâlıklarından korudu - onlar Ali fir'avnin düştükleri kötü amellere düşmedikleri gibi Ali fir'avnin onlar hakkında kurdukları fena tuzaklara da düşmediler, Fir'avnın ta'kıbatı vikayei ilâhiyye sayesinde kendilerine bir zarar vermediği gibi ﴿وَحَاقَ بِاٰلِ فِرْعَوْنَ سُوْۗءُ الْعَذَابِ﴾ azâbın kötüsü Ali fir'avnin başına indi - İbni Abbastan rivayete göre Fir'avnin onu ta'kıb için gönderdiği asker telef olmuştu. Sonra da kendisi ve cünudu ma'lûm olduğu üzere gark edilmişti. 46. ﴿اَلنَّارُ﴾ Ateş - mübtedâdır, haberi şu: ﴿يُعْرَضُوْنَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا ۚ﴾ onlar ona, sabah ve akşam arz olunup

durmaktadırlar. - Ya'ni Âli fir'avin Dünyada kötü azâb ile mahvoldukları gibi Âhırete kadar âlemi ber Zahta

da akşam sabah nara arz ile ta'zib olunmaktadırlar. Sonra da

﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ اَدْخِلُوٓا الخ۰۰۰﴾

Şimdi kıssanın hissası beyan olunarak buyuruluyor ki:

Sh:»4166

﴿٥١﴾ اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
وَيَوْمَ يَقُومُ الْاَشْهَادُ ﴿٥٢﴾ يَوْمَ لَايَنْفَعُ الظّٰلِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ
وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوٓءُ الدَّارِ ﴿٥٣﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى
الْهُدٰى وَاَوْرَثْنَا بَنِى اِسْرَآئِيلَ الْكِتَابَ ﴿٥٤﴾ هُدًى وَذِكْرٰى
لِاُولِى الْاَلْبَابِ ﴿٥٥﴾ فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ
لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِىِّ وَالْاِبْكَارِ ﴿٥٦﴾ اِنَّ الَّذِينَ
يُجَادِلُونَ فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ اَتٰيهُمْ اِنْ فِى صُدُورِهِمْ
اِلَّا كِبْرٌ مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

﴿٥٧﴾ لَخَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَايَعْلَمُونَ﴿﴾

Sh:»4167

﴿٥٨﴾ وَمَا يَسْتَوِى الْاَعْمٰى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِىٓءُ ۭ قَلِيلًا مَاتَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٩﴾ اِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ لَارَيْبَ فِيهَا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَايُؤْمِنُونَ ﴿٦٠﴾ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِىٓ اَسْتَجِبْ لَكُمْ ۭ اِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِى سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ۧ﴿﴾

Meali Şerifi

Elbette biz Resullerimizi ve iyman edenleri mansur kılacağız hem Dünya hayatta hem de şâhidler

dikileceği gün 50 O gün kü zâlimlere özür dilemeleri fâide vermez, onlara lâ'net vardır ve onlara yurdun

kötüsü vardır 51 Şanım hakkı için biz Musâya o hidayeti verdik ve Benî İsraile o kitabı miras kıldık ki aklı

selîm sahiblerine bir irşad ve bir ıhtar olmak için 52 O halde sabret, çünkü Allahın va'di haktır hem günahına istiğfar ve akşam, sabah rabbına hamdiyle tesbih et 53 Çünkü 54 o kendilerine gelmiş kat'î bir bürhan olmaksızın Allahın âyetlerinde mücadele edenler muhakkak ki onların sîynelerinde ancak yetişemiyecekleri bir kibir vardır sen hemen Allaha sığın, çünkü o, semî odur, basîr o 55 Elbette Göklerin ve Yerin halkı o nâsın halkından daha büyüktür ve lâkin nâsın ekserîsi bilmezler 56 Kör ise görenle müsavî olmaz, iyman edip iyi iyi işler yapan kimselerle ne de kötülük yapan, siz pek az düşünüyorsunuz 57 Her halde o saat muhakkak gelecek, onda şübhe yok ve lâkin nâsın ekserîsi inanmazlar 58 Halbuki rabbınız buyurdu « ادْعُونِى اَسْتَجِبْ لَكُمْ » yalvarın ki bana size karşılık vereyim, çünkü benim ıbadetimden kibirlenenler yarın hor hakîr olarak Cehenneme girecekler 59

Sh:»4168

51. ﴿اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ Biz gönderdiğimiz Peygamberlerimizi ve iyman edenleri elbette mansur kılarız - yardım eder, huccet ve zafer ve kâfirlerden intikam ile murada irdiririz ﴿فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ hem Dünya hayatta ﴿وَيَوْمَ يَقُومُ الْاَشْهَادُ﴾ hem de şâhidlerin şehadete duruşacakları gün - Kıyamet günü,

ya'ni hem Dünya, hem Âhıret, ikisinde de, ba'zı ahvalde bir müddet için onların mihnetlere maruz olarak imtihanlar geçirmeleri, bu va'din kat'ıyyetini nakzetmez, çünkü ıbret, akıbet ve netîceyedir. Bununla beraber Peygamberlerin ve mü'minlerin muzaffer olmaları yalnız Âhırete de kalmıyacaktır. Musânın ve o iyman eden zatın Fir'avne galebesi gibi Dünyada da tehukkuk edecek, Âhırette de.

EŞHAD, şâhidin cem'ıdır, sahibin cem'ında eshab gibi. Bunlar Kıyamet günü nâsa karşı şâhidlik edecek olan Melâike ve Enbiya ve Mü'minîndir. 52. ﴿يَوْمَ لَايَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ﴾ o gün ki zâlimlere ma'ziretleri menfeat vermez - çünkü ma'ziretleri bâtıldır. Yâhud « وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ » müeddasınca özür beyan etmek için kendilerine izin verilmez, ağız açtırılmaz ﴿وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ﴾ ve onlara lâ'net vardır. - Allahın rahmetinden koğulmak, uzaklaştırılmak vardır ﴿وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ﴾ ve onlara yurdun kötüsü vardır - Cehennem.

53. ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْهُدٰى﴾ Şanım hakkı için Musâya o hüdayı verdik - Fir'avne karşı Dünyada o muvaffakıyyeti verdik, arkasından ﴿وَاَوْرَثْنَا بَنِى اِسْرَآئِيلَ الْكِتَابَ﴾ Beni İsraîle o kitabı, ya'ni Tevratı mîras da bıraktık 54. ﴿هُدًى وَذِكْرٰى لِاُولِى الْاَلْبَابِ﴾

ülül'elbaba, selîm, halîs akıl sahibi olanlara bir irşad ve tezkir olmak için - ya'ni Allahın Resullerine ve mü'minlere Dünya ve Âhıret nusrati muhakkak olduğunu ve Fir'avn gibi zâlimlere karşı mücahedenin lüzumunu ıhtar eylemek için. 55. ﴿فَاصْبِرْ﴾ O halde sabret - müşriklerin ezalarına tehammül ederek sebat et ﴿اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ﴾ çünkü Allahın va'di haktır, nusratı muhakkak olacaktır, onun için sabret ﴿وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ﴾ ve zenbine istiğfar eyle - tedarük edemediğin eksiklikleri örtmesi için rabbının mağrifetini iste ﴿وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ﴾ ve rabbının hamdiyle tesbih et ﴿بِالْعَشِيِّ وَالْاِبْكَارِ﴾ akşam ve sabah - bu ta'bir her vakıt demek gibi devam ifâde eder. Allaha hamd-ü şükrederek tenzîhe devam et, ne lisan, ne kalb, hiç zikirden gafil olmasın demek olur.

56.

﴿اِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ اَتٰيهُمْ﴾

Kendilerine gelmiş bir sultan: bir salâhiyyet ve bürhan olmaksızın Allahın âyatında mücadele eden

kimseler - âyatullah, Allahın varlığına ve birliğine ve her hangi bir hususun hakkıyyetine dair nasbettiği delâil ve kütübi münzelesi ve Peygamberlerinde ızhar eylediği mu'cizattan eamdır. Bunlarda mücadele için mesağ verecek bir bürhan ve huccet mütesavver olmadığından burada bigayri sultan kaydinin mefhumı muhalifi maksud değildir. Ancak dîn işinde söz söyliyebilmek için huccet ve bürhana müstenid bir salâhiyyet lâzım olduğuna tenbihtir. Bununla beraber nesıh, tahsıs ve takyid kabîlinden mesailde olduğu gibi âyatullahı yine âyatullah ile karşılaştırarak bahsetmek caiz olduğuna işarettir de denilebilir. Lâkin hiç böyle bir salâhiyyet ve

Sh:»4170

bürhan olmaksızın âyatullahda mücadele edenler ﴿اِنْ فِى صُدُورِهِمْ اِلَّا كِبْرٌ﴾ onların sînelerinde, gönüllerinde kibirden başka bir şey yoktur - hakkı kabule tenezzül etmek istemiyen bir büyüklük da'vası, kuru bir azamet kuruntusu, lâkin ﴿مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ﴾ bir kibir ki onlar ona yetişecek değillerdir. - Hadlerinden çok aşkın, ne şimdi ne ileride muktezasına irmeleri ıhtimali bulunmıyan bir kibir, çünkü Allahın âyatının üstüne çıkılmaz, Allahın vermediği kadr-ü menzilet zorla alınmaz. Peygamberliğe kesb ile yetişilemediği gibi Allah vergisinden fazla bir salâhiyyete de irilmez. İşte Allahın

âyetlerinde mücadele edenler sırf böyle bir kesb ile mücadele ediyorlar. Delili zâhir olan hakka karşı teassub ile mücadele edenlerin hepsi bu hukümde dahıldır. Hepsi böyle sînelerinde yetişemiyecekleri bir kibir taşıdıklarından dolayı mücadele ederler. Bunun sebebi nuzülünde iki rivayet vardır:

1 - Kureyş müşrikleridir ki « لَوْلَا نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ عَلٰى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ » diyorlar. Ve « لَوْ كَانَ خَيْرًا مَاسَبَقُونَآ اِلَيْهِ » diyorlardı.

2 - Yehûddur, Mukatil demiştir ki haklarında bu âyet nâzil olan mücadiller, Yehûdîlerdir. Deccale ta'zîm ettiler bu nâzil oldu اهـ. Ebul'âliye de buna zâhib olmuştu. Alûsînin nakline göre Abd ibni Humeyd ve İbni ebî hatim senedi sahih ile ondan şöyle tahric etmişlerdir: Yehûdîler, Hazreti Peygambere (sallallahü aleyhi vesellem) geldiler de Deccal dediler, âhir zamanda bizden olacak ve işte olacaklar o zaman olacak ve şöyle yapacak böyle yapacak diye büyüttüler de büyüttüler, bunun üzerine Allah tealâ « اِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ الخ » âyetini indirdi اهـ. Buna göre bu Sûre de bu âyetin medenî olması yakışır. Ebüssüud bunu şöyle nakl eder: Bir de denildi ki mücadele edenler Yehûdîlerdir. Diyorlardı ki bizim Tevratta mezkûr olan sahibimiz

sen değilsin, o Mesîh ibni Davud, ya'ni deccal âhir zamanda çıkacak, saltanatı berr-ü bahre irecek, ırmaklar beraberinde gidecek. Allahın âyetlerinden bir âyet olacak, o vakıt mülk bize rücu' edecek. İşte Allah tealâ onların bu temennîlerine (ideallerine) kibir tesmiye etti ve kuruntularına irmelerini nefiy buyurdu اهـ.

Ya'ni Yehûdîler, Beni İsrailden başkasında nübüvvet görmek istemedikleri için gerek Kur'anda ve gerek sâir kitablarda nübüvveti Muhammediyyeye delâlet eden âyetlere sırf kibir ve hased yüzünden mücadele ederek Hatemül'enbiyayı bırakıp Deccalı iltizam etmişler ve onun zamanında saltanatın kendilerine geçeceğini bir temenni halinde ileri sürmüşler ise de Deccal çıktığı zaman dahi mülk-ü saltanat kendilerine rücu' etmiyecektir. Alûsî der ki: bu mücadelede Yehûd iki vechile yalan söylediler, evvelâ, Resulullaha «sen bizim mu'teber olan sahibimiz değilsin» demelerinde yalan söylediler. Saniyen Deccalı kasd ederek o Mesih ibni Davuddur demelerinde yalan söylediler. Çünkü hangi Peygamber ba's olunduysa ümmetini behemehal Deccaldan tahzir buyurmuş, sakındırmıştır. O bir bişaret değil, fitne ve beliyyedir. Onlar ise onu Peygamber yerine tutarak sahibimiz demişlerdir ki bunun âyatullaha bigayri sultanin mücadele olduğunda şübhe yoktur اهـ.

Hadîslerde eşratı saatten olmak üzere iki mesîh zikr olunur. Birisi: mesîh Isânın nüzulü, birisi de mesîh Deccalın zuhurudur. Müseylime gibi yalan yere Peygamberlik iddiasıyle çıkacak otuz kadar Deccal zikredilmiş, en büyük fitne olan mesîh Deccalın ise ülûhiyyet iddiasiyle huruc edeceği haber verilmiştir. Ancak mesîh Deccala Mesîh ibni Davud denilmiş olduğunu da bu âyetin tefsirinde işitmiş oluyoruz. Halbuki Mettâ İncilinin başında görüldüğüne göre Hırıstiyanlar bu ismi «Iselmesîh ibni Davud» diye Hazreti Isayâ vermektedirler.

Buna sebeb olarak da Meryemin nişanlısı dedikleri

Yusüfün Hazreti Davud neslinden olduğunu söylemektedirler, Isânın tevellüdü Meryemle Yusüfün ictima'larından evvel ruhul'kudüsten oldu diye tasrih edilmiş iken Yusüf babası imiş gibi onun vasıtasiyle Hazreti Davuda nisbet edilmesi bir tenakuz teşkil eder. Lâkin Mettâ incili her nedense bu tenakuzla beraber Hazreti Isâya Mesîh ibni Davud demekte ısrar etmiştir. Ayni zamanda Hazreti Isâyı tanımadıkları

ma'lûm olan Yehûdîler de âhir zamanda çıkacak Deccale bu ismi vermişler, bu cihetle aralarında bir menşe'den çıkmış olması melhuz bulunan garib bir noktai nazar teşabühü hasıl olmuştur. Biz bundan şunu anlamış oluyoruz ki: mesîhi Deccal yalancı Mesih demektir. Varid olan haberlere göre deccal, bir yalancı, nâsı aldatmakta mahir bir sahtekârdır ki kâfirliği, sahtekârlığı yüzünden belli olduğu halde bir takım harikalar göstererek ülûhiyyet da'va edecek ve en büyük fitne olması da bundan olacaktır. Ulema demişlerdir ki: Allah tealâ Peygamberlik iddia eden bir yalancıya tasdık ıhtimali bulunan bir mu'cize vermez, çünkü teşkik olur, âyâtullah ile mücadeleye sultan verilmiş olur. Fakat ülûhiyyet iddia eden bir yalancıya ibtilâ için her türlü harikayı verebilir. Zira kendisi hâdis olan mahlûkun Allah olmadığına aklî bürhan daima kaim bulunduğu için onun yalancılığı haddi zatında zâhirdir, ondan dolayı âyâtullah ile mücadeleye bir sultan verilmiş olmaz. Deccalin bu suretle bir yalancı mesîh olması, onun hıristiyanlık taklidi altında zuhur edeceğini anlatır. Mesîhi sadık olan Isânın nüzuliyle onu katledeceğine dair olan eserler de bunu te'yid eyler. Yehûdîlerin mesîhi sadık olan Isâya ve Hatemül'enbiyaya kibr-ü hasedle küfrederek bütün ümidlerini mesîhi kâzib olan deccale bağlamaları ne acîb bir bedbahtlık ne elîm bir mahrumiyyettir. Bu son senelerde Yehûdîlere Filestînde bir hukûmet yapıvermek istiyen İngiltere acaba onlara

Sh:»4173

gözledikleri mesihi kâzib rolünü oynayıverecek midir. Lâkin Allah tealâ buyuruyor ki: «

﴿فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ﴾ «مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ onun için sen hemen Allaha sığın - öyle kibirden

ve kibirli hasedcilerden, yâhud deccalın şerrinden Allaha sığın

﴿اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ çünkü işitecek odur, görecek o - ya'ni senin ve onların

bütün dediklerinizi işiten ve işitecek olan ve bütün yaptıklarınızı gören ve görecek olan ancak odur. Bu, bir

taraftan va'd, bir taraftan vaîddir. 57.

﴿لَخَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ﴾ Elbette

Semavat ve Arzın halkı o nâsın halkından daha büyüktür. - Bu âyetin terkibinde bir kaç ma'nâ vardır: bir

kerre nâsın Allaha ve Allahın âyetlerine karşı kibr-ü mücadelesi haddini bilmemek olduğunu ıhtardır. Ya'ni

o kibredenlerin kibir, ne haddinedir ki Göklerin ve Yerin yaradılışı onların yaradılışından daha büyük daha

azametlidir. Öyle ki insan onların içinde bir zerrecik gibi kalır, hattâ insan Arzın üzerinde bir mikrop, Arz

bütün âlemin içinde bir zerre mesabesindedir. O halde insanın Yere Göğe karşı bile büyüklenmek haddi

değilken onları yaradan halika karşı kibir taslamağa kalkması ne büyük cehalettir, ikincisi ba's-ü iadeye

işaretle bir vaîd olmak üzere şöyle demektir. İlk evvel Semavat ve Arzı yaratmak, ibda' etmek, insanları

tekrar yaratmaktan daha büyük bir iştir, o Gökleri ve Yeri hiç yok iken yaradan, ölen insanlara tekrar hayat verib de yaratamaz mı? İâde ibtidadan elbette kolaydır. Zemahşerî bu ma'nâyı tercih etmiştir, Üçüncüsü Nakkaş gibi ba'zı müfessirînin verdiği ma'nâya göre «halkunnâs» fâıline muzaf olmak üzere: Gökleri ve Yeri yaratmak insanların yaptığı şeylerden elbette büyüktür. Bunun hasılı Semavat ve Arz ile insanları mukayese değil

Sh:»4174

Allahın sun'ıyle insanların sun'unu mukayesedir, bu mukayesenin sebebi de mücadele edenlerin san'atlerine güvenerek kibirleridir. Ya'ni insanlara nisbet olunan keşifler, san'atler, iddialarınca icadlar, yaradışlar her ne olursa olsun hiç bir zaman Allahın yaradışına benziyemez, Göklerin, Yerin yaradılışı gibi olamaz. Binaenaleyh mücadillerin deccalların gösterecekleri hârikalar insanları aldatmamak lâzım gelir. ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَايَعْلَمُونَ﴾ ve lâkin nâsın ekserisi bilmezler - de aldanırlar, kendilerini veya eserlerini Göklerden ve Yerden büyükmüş gibi farzeder mağrur olurlar. Yâhud insanların yaptığını Allahın yaptığından büyük zannederler, kibirlenirler. Meselâ Allah bir kulak yaratmıştır, insan onunla uzak yakın mesafeden ses işitir, sonra insanlar bir de radyo keşfetmişlerdir. Fakat ılmi olmıyan

nâsın bir çoğu radyoyu insanın halkı ve kulaktan daha mühim bir san'at zanneder, düşünmezki kulak olmayınca radyo hiçtir. Ve bilmez ki hakıkatte radyo da Allahın yaratmasıdır. Muhyiddini Arabî fütuhatı Mekkiyyesinde der ki: işbu « لَخَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ » âyetinde büyüklüğü cirm ve kemmiyyet büyüklüğü sanma, çünkü o basar ve basîreti olan herkes için ma'lûmdur. O büyüklük Allah tealânın onlarda icra eylediği bir ma'nâdan dolayıdır ki o insanda yoktur. « اِنَّا عَرَضْنَا الْاَمَانَةَ » âyeti ondandır, onların ibasını cehillerinden sanma, belki emaneti hâmil olmak cehildendir, onun için Allah tealâ « ظَلُومًا جَهُولًا » diye insanı tavsıf buyurmuştur. Demek ki Semavât ve Arz ve Cibâl emanetin kadrini ve onu hâmil olanın muhatarada olduğunu, çünkü onu ehline edaya muvaffak olacağına yakıyni bulunmadığını bilmişler ve Allahın arz ile muradı aklı mizana çekmek olduğunu anlamışlardı. Demek ki Arzın, Cibâlin, Semanın aklı insanın aklından çok idi. Onlar kendilerini Allahın üzerlerine vacib kılmadığı şey'e sokmadılar, çünkü o bir arz idi, bir emir değil idi ki Allahın iycabına ta'zîm lüzumiyle tav'an ve ker'hen icâbet

teayyün etsin. Halbuki « ائْتِيَا طَوْعًا اَوْ كَرْهًا » ya'ni size bırakılacak şey'leri ister istemez kabule âmade olun dediği vakıt « اَتَيْنَا طَآئِعِينَ » dediler. Hakkın kendilerinde yapmak istediği her şeyi kabule âmade olduklarını söylediler اهـ. Şeyhın bu sözü insanı nüshai kübra ve nüshai camia addeden sözlerine münafi görünür. Zira Semavat ve Arzın cismanî haysiyyetten ma'lûm olan büyüklüğünden başka aklî haysiyyetinden de büyüklükleri tesbit edilince insan için hiç büyüklük haysiyyeti kalmamış demektir, bunu « وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ » âyeti ile tevfık etmek lâzım gelir ki birinde maddiyyet birinde ma'neviyyet haysiyyeti zâhir görünür. Maamafih şeyhın bu ifâdesi bize garizî noktai nazardan da bir mukayese ıhtar etmiştir, garîzî, ya'ni fizyolojik haysiyyetiyle bakıldığı zaman da Semavât ve Arz emri hakka muhalif hiç bir şey yapmaz, vazıfede ne hata ne ısyan yapmaz, teklif ile ıhtiyarî vazıfei emaneti kabul etmemiş, lâkin iycab ile verilen emanatı hakkıyle saklar, halbuki insan hem hata eder hem ısyan yapar emanatına zulüm de eder, yanılır da, bunun için Semavât ve Arz, hakkın emrine itaat haysiyyetiyle de insandan büyüktür, demek ki kibirlenenler cehaletinden kibirlenirler. 58. ﴿وَمَا يَسْتَوِى الْاَعْمٰى وَالْبَصِيرُ﴾ kör de gören ile müsavî olmaz - ya'ni mebde ve meâdında hakkı tanımaz olan kör kalbli ile hakka ârif olan basıret sahibi ılm ehli müsavî olmaz. Ilmi olup da mucebiyle amel etmiyenler, görüp de görmezceden gelenler de görmez hukmündedir.

Onun için temsilden tahkika geçilerek buyuruluyor ki

﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِىٓءُ﴾ iyman edip salih

ameller işliyenlerle ne de kötülük yapan - bunlar da müsavî olmaz. O halde insan ahseni takvim de olur,

cismanî olan küçüklüğe mukabil «

«وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ

mahtukunca nüshai camia olur ﴿قَلِيلًا مَاتَتَذَكَّرُونَ﴾ siz pek az düşünüyorsunuz

-

Sh:»4176

ey insanlar yâhud ey mücadiller. 59. ﴿اِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ﴾ Her halde o saat - o ceza saati

olan Kıyamet - muhakkak gelecek ﴿لَارَيْبَ فِيهَا﴾ onda şübhe yok - şübheye mahal yok

﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَايُؤْمِنُونَ﴾ ve lâkin nasın ekserîsi iyman etmezler. 60.

﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِى اَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ Halbuki rabbınız buyurdu ki «

اُدْعُونِى اَسْتَجِبْ لَكُمْ » yalvarın bana ki size karşılık vereyim - hem duâ hem ıbadet zikr

edilmiş olduğu için ya duâ ıbadet ile yâhud da ıbadet duâ ile tefsir edilmek ıktıza eylediği için müfessirler iki

vecih beyan etmişlerdir: Birincisi, Kur'anın bir çok yerlerinde olduğu üzere duâ ıbadet ma'nâsına olarak:

bana ıbadet ve kulluk edin ki size sevab ve mükâfat vereyim demek olur. İbni Abbas Dahhak ve

Mücahidden merviy olan bu tefsire göre talebi filî de şart edilmiş demektir. Bu surette şu ta'lil bu ma'nâya

mutabık olur: ﴿اِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِى﴾ zira benim ıbadetimden

istikbar edenler - ya'ni kibirlerinden bana ıbadet etmek istemiyenler

﴿سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ muhakkak yarın hâr-ü hakır olarak Cehenneme

gireceklerdir. - İkincisi « اُدْعُونِى اَسْتَجِبْ لَكُمْ » demek, isteyin benden vereyim size

demektir ki süddîden merviy olan ve ilk nazarda anlaşılan da budur. Fakat buna göre de ıbâdet duâ ile

tefsir edilmek lâzım gelecektir. Bunu böyle iki vecihli olarak ifâdenin nüktesi, ıbadetin duâ, duanın da ıbadet

ile telâzümünü ifâde içindir, bir taraftan duâ ıbâdetin iliği mesabesinde olduğu gibi ıbâdet de duânın kabulü

şeraıtindendir. Bu duâ emri çok ehemmiyyetli ve şayanı dikkattir. Burada evvelâ insanın irâdei cüz'iyyesinin

bir tahkiki ile cebrin reddi vardır. Gerek ıbâdet ma'nâsına olsun gerek sade duâ ikisinde de istemek

emredilmiş ve Allahın isticabesi

için kulun istemesi şart kılınmıştır. Hem öyle şart kılınmıştır ki şartın intifasından meşrutuu intifası lâzım geleceği cihetle terkine « سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ » diye vaîd terettüb ettirilmiştir. Şu halde emir, vücub içindir, her duanın kabul edilip edilmemesi hususuna gelince « بَلْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ اِلَيْهِ اِنْ شَآءَ » âyetinden anlaşıldığına göre meşiyyet ile mukayyeddir. Ya'ni buradan anlaşılan kazıyyei şartıyye külliyye değil mühmeledir. « اِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهٗ » Müeddasınca ba'zı şeraıtı kabul ile de meşruttur. Onun için burada ıbadet ile müterafık olarak zikredilmiştir.

Keşşafta Kâ'bdan şöyle nakl eder: Allah tealâ bu ümmete üç haslet vermiştir ki onları nebiyyi mürsel olanlardan başkasına vermemişti, her Peygambere «sen benim halk üzerine şahidimsin» demişti, bu ümmete de « لِتَكُونُوا شُهَدَآءَ عَلَى النَّاسِ » buyurdu. « مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ » mantukunca «sana harec yok» demişti, bu ümmete de « مَا يُرِيدُ اللّٰهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ » buyurdu « اُدْعُونِى اَسْتَجِبْ لَكُمْ » demişti, bu ümmete de « اُدْعُونِى اَسْتَجِبْ لَكَ » buyurdu اهـ. « اُدْعُونِى اَسْتَجِبْ لَكُمْ » Şöyle demek de olur: çağırın bana ki size cevab vereyim. Bu şöyle demek olur: benden beni taleb edin, size icabet ederim beni bulursunuz, beni bulan da her şeyi bulmuş olur. Çünkü « اِنَّمَآ اَمْرُهٗٓ اِذَآ اَرَادَ شَيْـًٔا اَنْ يَقُولَ لَهٗ كُنْ فَيَكُونُ » dür denilmiştir ki

işte hiç reddolunmıyan duâ budur. Netekim ba'zı haberlerde «مَنْ طَلَبَنِی وَجَدَنِی» vârid olmuştur, bana ıbadetten, ya'ni bana duâ ile beni talebden istikbar edenler, benden uzak kalarak mahrumiyyet Cehenneminde zelîl ve hakîr olacaklardır.

﴿٦١﴾ اَللّٰهُ الَّذی جَعَلَ لَکُمُ الَّیْلَ لِتَسْکُنُوا فیهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَی النَّاسِ وَلٰکِنَّ اَکْثَرَ النَّاسِ لَایَشْکُرُونَ﴿﴾

Sh:»4178

﴿٦٢﴾ ذٰلِکُمُ اللّٰهُ رَبُّکُمْ خَالِقُ کُلِّ شَیْءٍ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰی تُؤْفَکُونَ ﴿٦٣﴾ کَذٰلِکَ یُؤْفَکُ الَّذینَ کَانُوا بِاٰیَاتِ اللّٰهِ یَجْحَدُونَ ﴿٦٤﴾ اَللّٰهُ الَّذی جَعَلَ لَکُمُ الْاَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَآءَ بِنَآءً وَصَوَّرَکُمْ فَاَحْسَنَ صُوَرَکُمْ وَرَزَقَکُمْ مِنَ الطَّیِّبَاتِ ذٰلِکُمُ اللّٰهُ رَبُّکُمْ فَتَبَارَکَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمینَ ﴿٦٥﴾ هُوَ الْحَیُّ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصینَ لَهُ الدّینَ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ

الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾ قُلْ اِنّى نُهِيتُ اَنْ اَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَمَّا جَآءَنِىَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبّى وَاُمِرْتُ اَنْ اُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾ هُوَ الَّذِى خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوٓا اَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا ۚ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوٓا اَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿﴾

Sh:»4179

﴿٦٨﴾ هُوَ الَّذِى يُحْيٖ وَيُمِيتُ ۚ فَاِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۚ ﴿﴾

Meali Şerifi

Allah o ki sizin için geceyi yaptı, içinde dinlenesiniz diye, gündüzü de göz açıcı, hakıkat Allah, insanlara

karşı bir fadıl sahibi ve lâkin insanların ekserîsi şükretmezler 60 İşte o Allahdır rabbınız her şeyi yaradan, başka tanrı yok ancak o, o halde nasıl çevirilirsiniz? 61 İşte Allahın âyetlerine cehudluk edenler öyle çeviriliyorlar 62 Allah o ki sizin için Arzı bir makarr yaptı, Semayı bir bina, ve size suret verdi, sonra da suretlerinizi güzellendirdi, hoş ni'metlerden sizi merzuk da buyurdu, işte o Allahdır rabbınız, ne yücedir o Allah, rabbül'âlemîn 63 Hayy ancak o, ondan başka tapılacak yok, onun için dîni halîs kılarak ona, hep ona yalvarın, hamd, Allâhın, o rabbül'âlemînin 64 De ki: bana rabbımdan beyyineler geldiği vakıt ben o sizin Allahdan başka yalvardıklarınıza ıbâdet etmekten kat'ıyyen nehyedildim de emrolundum ki müslim olayım o rabbül'âlemîne 65 O odur ki sizi bir topraktan yarattı, sonra bir nufteden, sonra bir alekadan, sonra sizi bir bebek olarak çıkarıyor, sonra kuvvetiniz çağına iresiniz diye büyütüyor, sonra da ihtiyar olasınız diye, içinizden kimi de daha evvel vefat ettirilir, hem de müsemmâ bir ecele iresiniz diye, bir de gerek ki akıl edesiniz 66 O odur ki hem diriltir, hem öldürür, hasılı o bir emri istediği vakıt ona sâde "ol!" der oluverir

﴿٦٩﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ اَنّٰى يُصْرَفُونَ ۚ﴿

﴿٧٠﴾ اَلَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَآ اَرْسَلْنَا بِهٖ رُسُلَنَا ۖ فَسَوْفَ
يَعْلَمُونَ ۙ﴿٧١﴾ اِذِ الْاَغْلَالُ فِٓى اَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ ۘ يُسْحَبُونَ ۙ
﴿٧٢﴾ فِى الْحَمِيمِ ثُمَّ فِى النَّارِ يُسْجَرُونَ ۚ﴿٧٣﴾ ثُمَّ قِيلَ
لَهُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ۙ﴿٧٤﴾ مِنْ دُونِ اللّٰهِ ۖ قَالُوا ضَلُّوا
عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْـًٔا ۖ كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللّٰهُ
الْكَافِرِينَ ﴿٧٥﴾ ذٰلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ
الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ۚ﴿٧٦﴾ اُدْخُلُوٓا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ
خَالِدِينَ فِيهَا ۚ فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٧﴾ فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ
اللّٰهِ حَقٌّ ۚ فَاِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِى نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا
يُرْجَعُونَ ﴿٧٨﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا
عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۗ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَاْتِىَ
بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ ۚ فَاِذَا جَآءَ اَمْرُ اللّٰهِ قُضِىَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ
هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ۧ﴾

Sh:»4181

Meali Şerifi

Bakmaz mısın şimdi o Allahın âyetlerinde mücadeleye kalkanlara nereden döndürülüyorlar? 68 Kitaba ve Resullerimizi gönderdiğimiz şeylere yalan diyenler artık ileride bilecekler 69 O vakıt ki tomruklar boyunlarında ve zincirler sürüklenecekler 70 Hamîmde, sonra ateşte kaynatılacaklar 71 Sonra denecek onlara: nerede o şirk koştuklarınız? 72 Allahın berisinden? Diyecekler ki onlar bizden gaib oldular daha doğrusu biz bundan evvel bir şey'e ıbâdet eder değilmişiz, işte Allah kâfirleri böyle şaşkın eder 73 Bu şundan: çünkü yer yüzünde haksızlıkla seviniyordunuz ve çünkü güveniyordunuz 74 Girin Cehennemin kapılarına içlerinde muhalled kalmak üzere, bak ne çirkin mevkıi o kibirlenenlerin 75 Onun için sabret: Allahın va'di haktır: muhakkak olacaktır. Artık onlara ettiğimiz vaîdin ba'zısını sana göstersek de yâhud seni kendimize alsak da onlar mutlak döndürülüp bize getirilecekler 76 Celâlim hakkı için biz senin önünden nice Resuller göndermişiz, onlardan kimini sana ayıtmışız, kimini de ayıtmamışızdır, hiç bir Resul için Allahın izni olmaksızın bir âyet (bir mu'cize) getirmek olamaz, Allahın emri gelince de hak yerine getirilir ve

﴿٧٩﴾ اَللّٰهُ الَّذى جَعَلَ لَكُمُ الْاَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا
تَاْكُلُونَ ﴿٨٠﴾ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فى
صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ﴿﴾

Sh:»4182

﴿٨١﴾ وَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهٖ فَاَىَّ اٰيَاتِ اللّٰهِ تُنْكِرُونَ ﴿٨٢﴾ اَفَلَمْ
يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ كَانُوٓا اَكْثَرَ مِنْهُمْ وَاَشَدَّ قُوَّةً وَاٰثَارًا فِى الْاَرْضِ فَمَآ
اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٣﴾ فَلَمَّا جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهٖ
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٨٤﴾ فَلَمَّا رَاَوْا بَاْسَنَا قَالُٓوا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَحْدَهُ
وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهٖ مُشْرِكِينَ ﴿٨٥﴾ فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ اِيمَانُهُمْ
لَمَّا رَاَوْا بَاْسَنَا سُنَّتَ اللّٰهِ الَّتِى قَدْ خَلَتْ فِى عِبَادِهٖ وَخَسِرَ

هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ﴿﴾

Meali Şerifi

Allah odur ki sizin için (en'amı) o yumuşak başlı hayvanları yarattı, onlardan binid edinesiniz diye, hem onlardan yersiniz 78 Size onlarda daha bir çok menfeatler var, hem onların üzerinde sînelerinizdeki bir hâcete iresiniz diye, hem onlar üzerinde hem gemiler üzerinde taşınırsınız 79 Ve size âyetlerini gösterir, şimdi Allahın âyetlerinin hangisini inkâr edersiniz? 80 Daha Yer yüzünde gezip de bir bakmazlar mı? Kendilerinden

Sh:»4183

evvelkilerin âkıbeti nasıl olmuş? Onlar kendilerinden hem daha çok hem kuvvetçe ve Arzda âsarca daha çetin idiler, öyle iken o kesbettikleri şeyler kendilerini kurtarmadı 81 Çünkü onlara Peygamberleri beyyinelerle geldikleri vakıt kendilerinde bulunan ılme güvendiler de o istihza ettikleri şey kendilerini kuşatıverdi 82 O vakıt hışmımızı gördüklerinde Allahın birliğine inandık ve ona şirk koştuğumuz şeylere

küfrettik dediler 83 Dediler amma hışmımızı gördükleri vakıtki iymanları kendilerine faide verecek değildi 84

Allahın kullarında geçe gelen sünneti, ve işte husrâna bu noktada düştü kâfirler 85

79. ﴿اَللّٰهُ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الْاَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا﴾ - Bu beyan ve imtinan bilhassa seyr-ü sefere teşvık için bir mukaddimedir ki aşağıda « اَفَلَمْ يَسِيرُوا » ıhtarı buna tefri' olunacaktır. 83.

﴿فَلَمَّا جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ﴾ Resulleri kendilerine beyyinelerle geldikleri vakıt onlar ılim namına kendilerinde bulunana güvendiler - fenlerine felsefelerine güvenerek Peygamberlerin mu'cizelerini, haber verdikleri açık âyetleri tanımamak istediler ki bunlar her zaman vardır.